

עם זאב מרגלית על שימור המורשת באתרים

שמירת העבר, ההתייחסות להווה והדאגה לעתיד, מובילים את משמרי האתרים לעבוד בזהירות רבה, בהתחשבות ובעיקר בצניעות ומתוך כבוד למקום

זאב מרגלית בגן לאומי בית שערם

השמירה על ערכי מורשת כוללת בתוכה שימור שיקום, שחזור ופיתוח אתרים, תוך הכשרתם כמקומות קולטי קהל. אם תוסיפו לכך את מגוון התחומים המקצועיים, האינטרסים של הגופים רבים, דעות שונות ומנוגדות, ותקציב שאף פעם אינו מספיק – תקבלו עבודה אינסופית, על גבול הסיזיפית. לכן, היה זה אך מפתיע לשמוע את הצהרתו הנלהבת של האדריכל **זאב מרגלית**, האחראי על אגף שימור ופיתוח ברשות הטבע והגנים, מייד בתחילת הראיון: "יש לי את העבודה הכי טובה ומעניינת בעולם". מרגלית, בוגר ארכיטקטורה ובינוי ערים בטכניון בחיפה, עבד במשרד אדריכלים פרטי ובניהול פרויקטים בחברה לבנייה מתועשת, משם עבר לעבוד ברשות הגנים הלאומיים, התמחה בנושא אדריכלות שימור ב-icrom ברומא, איטליה, ועם האיחוד של רשות שמורות הטבע עם רשות הגנים הלאומיים, מונה למנהל אגף שימור ופיתוח, וכיום הוא אחראי על תכנון השימור והפיתוח בתוך תחומי הגנים הלאומיים ושמורות הטבע. "אנו מטפלים בנכסי הנוף טבע ומורשת החשובים ביותר של הארץ, עוסקים בערכים שונים המשולבים זה בזה, והחוכמה הגדולה ביותר היא למצוא את האיזון הנכון בין השימור והפיתוח. שימור המורשת הינו תחום הקרוב אלי במיוחד באופן אישי ומקצועי וחשוב לי מאוד להטמיעו בקרב עובדי הרשות וגורמים נוספים", הוא מסביר.

מהו העיקרון המוביל בשימור המורשת באתרי רשות הטבע והגנים?
 "שימור אינו רק מקצוע אלא דרך חיים, שמתאפיינת בהתייחסות מתוך כבוד ורגישות לשרידים הארכיאולוגיים וההיסטוריים המקוריים ולתרבויות שהיו כאן לפנינו. מחובתנו לשמור על הנכסים שבידינו, להציגם לקהל ברמה הגבוהה ביותר היום ולהעבירם הלאה לדורות הבאים אחרינו בעתיד".
 "השימור ברשות עוסק בראייה רחבה של הנושא, כולל את שימור הממצאים הארכיאולוגיים וההיסטוריים ביחד עם סביבתם הטבעית והנופית. הגן הלאומי, שמורת הטבע והאזור יכולים להוות 'זירה לסיפור ההיסטורי' ולחיבור שלו אלינו היום".

אילו בעיות עומדות בפניכם היום?
 "אנחנו צריכים לזכור שאנחנו קוריוז בזמן.

אנחנו באים לאתרים שחלקם בני אלפי שנים. תל מגידו, לדוגמה, הוא בעל 6,000 שנות היסטוריה. לא תמיד מקבלי ההחלטות שרוצים 'להטביע את חותמם' באזור מבינים זאת. כשאנחנו באים לטפל באתר, אנחנו צריכים לנהוג בצניעות, בהתערבות מקצועית ואחראית. אנחנו מוגבלים לאינפורמציה אותה אנו יודעים היום, לכן הפיתוח שלנו חייב להיות מאוד זהיר".
 הבעיות העיקריות, מבהיר מרגלית, הן דרישות אינסופיות מול תקציב נתון, קיימים אתרים בעלי חשיבות לאומית ובינלאומית שנמצאים במצב הידרדרות ובסכנה, הנזקים באלמנטים המקוריים הם ברוב המקרים בלתי הפיכים. לצערך, אנחנו לא תמיד יכולים לעמוד במימוש כל הרצונות שלנו".

איך אתם מתמודדים, מהם הפתרונות?
 "עבודה, עבודה ועוד פעם עבודה. האמצעי היעיל ביותר הוא שיתוף מירב האנשים, בעיקר דרך המחוזות ברשות. בכל מחוז יש זרוע מבצעת וממונה על שימור ופיתוח, האחראי לתכנון והביצוע בשטח. אנחנו עובדים עם יועצים מקצועיים חיצוניים וכן בשיתוף פעולה עם רשות העתיקות. ככל שיותר אנשים ברשות ומחוצה לה יהיו מודעים לחשיבות הנושא – הרווחנו".

מהי הצלחה בעיניך?
 "כיוון שגורמים רבים מעורבים בכל פרויקט, הצלחה בעיניי היא כשכל אחד מהמשתתפים חש שהוא השפיע ושיש לו חלק ברעיון שהתקבל ובוצע בהצלחה. לדוגמה, בפרויקט שימור הסכר העתיק בשמורת נחל התנינים, כולל שיחזור האגם ומערכות המים שעוברים היום דרך הסכר, כמו בתקופה הרומית. האתרים המוצלחים ביותר בעיניי הם דווקא אלה שההתערבות המודרנית בהם היא מזערית, ושהנוף הטבעי סביבם מצליח לשדר תחושת ראשוניות וגילוי".
 עם זאת האתגר המקצועי המעניין נמצא בפרויקטים הגדולים והמורכבים כמו מצדה, בית שאן, קיסריה, סובב חומות ירושלים, תל דן, גמלא, צפורי, בית גוברין, התלים המקראיים ועוד.
 וכמו שהכריז בתחילת הראיון, כך הוא גם מסכם: "אני מאמין שאנו ברשות צריכים להודות כל יום על הזכות והאחריות שניתנה בידינו לטפל במשאבי הנוף, הטבע והמורשת היקרים והחשובים ביותר של ארץ ישראל". ❁